

ABONAMENT:

pentru
Austro-Ungaria:
Pe an cor. 5.—
Pe 1/2 an c. 2.50
pentru
România și Strelnatate
Pe an cor. 10.—
Un nr. 10 IIII. —

OLTEANUL

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ ȘI ECONOMICĂ.

INSERTIUNI

se primesc cu
prețuri reduse.Scrisori nefran-
cate se refuză.Manuscripte nu
se inapoiază.

Director: DR. IOAN ȘENCHEA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Făgăraș, strada Csáky Nr. 3.EDITOR-PROPRIETAR:
CONSTANTIN PÖPP.

Cum au decurs alegerile în comitatul Făgărașului?

Asupririle și înfricările stăpânilor. — Preoți slabi, cari își tem lefșoara.

Care e învățământul pe viitor?

După cele făgăduite și săvârșite de administrație încă înainte de alegeri nu ne făceam noi, nu știm ce închipuiri frumoase. Știam, că alegătorii vor fi ademeniți, și înfricați, să țină cu slujbașii, dar nici prin minte nu ne trecea să pășim rușinea de a nu putea salva nici cinstea steagului. — Nu știam, că goana slujbașilor să fie așa de feliurită și fără margini, căci doar alegerile sunt libere. De aceea să numesc alegeri, fiindcă își stă în voie să votezi cu care-ți place. Când numai ai libertatea de a alege între două lucruri, nu mai poți zice, că alegi, fără împlinești porunca mai marilor.

Alegerile din Țara Oltului nu se pot numi alegeri, ci niște siluiri, unde toate au mers după comandă. A venit poruncă dela fișpanul, ca să iase oamenii guvernului la vot cu ori și ce preț și pe lângă orice încălcare a dreptății a trebuit să fie așa, măcar de-ar fi pierit toată lumea. Și spre bucuria stăpânilor, slujbașii și-au făcut datoria, cum nu se putea mai bine. Rachiul a curs vale, banul a mers din mână în mână, iar jandarmi a fost la locul lor, și așa s'a scos biruitoare lista guvernului.

Primarii comunelor după porunca solgăbirăilor (subprefecților) au grijit să fie oamenii cu 4 zile înainte tot amețiți la cap, ca nici prin minte să nu le treacă grozăvenia faptei, ce au s'o săvârșească. Iar în ajunul alegerii atât erau de târbăciți mulți dintre alegători, cât nu puținii s'au ales și cu urme neșterse despre clipele acestea de mișelie. Numai ei știu sărmanii cât s'au vaetat toată noaptea pe urma târiei, ce ieșea din rachiul zilelor dinainte de alegeri, iar dimineața pe lângă toată oboseala nopți, hai du-te între sulife și baionete, și-ți isprăvește odată fapta mârșavă.

Toate acestea arme ale slujbașilor au trebuit să zădărnicească lupta bărbăților noștri, cari necautând nimica au umblat ziua și noaptea să deschidă ochii oamenilor, ca să fie nu numai

creștini buni, ci și Români buni, cari țin la legea și neamul lor.

Dar se vede, că fii întunerecului au fost mai tari, ca fii luminii.

În cele următoare lăsăm să urmeze icoana celor săvârșite în cercurile alegătoare.

În cercul *Vaida Recei* fiind preoții la locul lor de veghe, afară de 2—3 rătăciți ca popa Martin M., care juca bine pe mamelecul și soțul său popa Micu din Sevestreni, slujbașii au trebuit să dea beutură din greu alegătorilor, ca să nu știe, ce vor avea să facă, apoi i-au ridicat în puterea nopți din așternutul lor și i-au dus în o crâjmă din *Vaida Recea*, de unde sulifele jandarmilor îi duceau la locul de votare.

Slujbașii umblau în ruptul capului în jurul celor ce-și dedeau votul, pe când la ai noștri nu li-se îngăduia nici să-și vadă măcar oamenii, cari cu fruntea dreaptă, și sănina voiau să-și dea votul oamenilor poporului. — Deputatul dr. N. Șerban a fost oprit de sulifele jandarmilor dela locul de scrutiniu. Ai noștri au părăsit locul de votare încă înainte de a-și da votul.

La *Lissa* uneltirilor de mai înainte li se adauge și slaba purtare a celor mai mulți preoți, cari nici măcar candidația n'au voit s'o primească. Așa candidatul nostru *Iosif Cătaveiu* preot nici măcar fața nu și-au arătat pela alegeri, de cum să primească să fie ales. Numai cu o zi mai înainte a spus, că el nu poate să primească. Popa Boer din *Breaza* tot așa de fricos, s'a dovedit, cu toate că dumnealui e tânăr și astfel eram în drept să așteptăm dela dânsul o purtare mai bărbătească și mai curajoasă. Asemenea preotul *Muntean* din *Lisa*, vecinul mameleuc guvernamental. Drăguța de congruă i-a fi luat tot curajul și toată puterea. Tot așa și ceilalți preoți — cu excepțiunea preotului din *Pojorta*.

În *Voila* s'au petrecut lucrurile într'un chip și mai ticălos, ca în alte cercuri. Aici alegătorii au mai fost amăgiți și de unii oameni gheșeftari, cari se socoteau între membrii partidului național. Aceștia nu numai că au sfătuit pe oameni să voteze cu ai noștri, fără i-a desfătuit dela aceasta și i-a îndemnat anume să voteze cu lista ofici-oasă. Un atare nesocotit și rătăcit e popa din *Voila Alexandru Șerban*, (frate cu deputatul naționalist *Dr. Nicolae Șerban*), și-a uitat de sine. Să vede, că antișambra fișpanului și congrua (adjutul) cerșită i-au întunecat mintea și i-au paralizat simțirile. Eroul (?) cu „Deșteaptăte române”, care

însuși s'a imbiat ca membru de încredere, pentru slujbași, iar pentru nelegiurile, ce le făceau slujbașii în fața lui n'a avut nici un cuvânt de protestare, fără când unii l-au făcut atent la ceea ce face, dânsul avuse curajul să zică publice vorbele acestea: „*Ce treabă am eu cu partidul național (?)*. Deputații naționali n'au făcut nimic.” Săracul popă! Acum poate da mai des pe la Făgăraș.

Nu mai pomenesc de nedreptățile celorlalți preoți, ca vestitul popa G. Lupu din *Dridiș*, care dădea din când în când ocol turmei nefericite de bătrâni neputincioși, cari azi mâne se duc pe lumea cealaltă, și totuși nu le pasă de rușinea și năcazul ce le lasă pe urma nesocotinței lor. Popa N. Clonția din *Beclean* și Nic. Aron din *Galați* cari au aflat mai bine în Domnul să stea pe acasă. După așa isprăvuri, chiar din partea luminătorilor poporului era cu neputință să învingă dreptatea. Cei câțiva alegători de ai noștri priveau cu lacrimile în ochi mișelia, ce se petrecea ziua la ameaza mare.

Oamenii noștri dnul *Dr. D. Vasu* și preotul *G. Vasu* au fost scoși cu jandarmi.

Ce să mai zici de îndârșneală unui notar care își permitea să scotocească prin buzunarele oamenilor după biletele noastre și să le pună în mână țidulele lor. Oamenii de încredere, toți patru au fost de ai lor, pe noi nici n'au voit să ne asculte. Pe lângă atâtea mișelii săvârșite pe întrecute oamenii noștri au lăsat acolo pe vânzătorii de neam și s'au dus la vetrele lor.

Nu mai puțină putere și siluire au folosit puternicii zilei și în celelalte cercuri. Astfel a căzut *Scoreiul* și *Mărginenii*, unde lucrurile mergeau după comandă.

La *Scoreiu* popa *Iuon Pop David*, naționalistul cu gară mare de odinioară, apoi obscurul preot totdeacolo *Dionisie Marcu*, nici n'au vrut să stea de vorbă cu bărbății noștri conducători, de frica solgăbirăului și de dragul congruei.

Porumbăcenii de sus au votat toți cu slujbașii.

La *Mărgineni* nu s'a dat nici o luptă, căci n'a fost cu cine. Toți preoții au căzut în o apatie mortuară. E trist, că nici bărbății conducători, trimiși de club, dnii *Dr. L. Pandrea* și *Dr. C. Negrea*, total nu sau interesat de cerc. (Au avut pertractări). O poruncă a solgăbirăului punea în talpi pe notarul, acesta pe vicenotarul, apoi birăul satului, jurați și toți ceilalți slujbași, cari pentru un os de ros erau gata să sară în Olt.

Tot așa am pățit-o la *Veneția de jos*, *Șercaia*, *Șinca veche*, unde ai noștri au fost intimidăți în chipul cel mai nerușinat. La

Șercaia au fost aleși pe lângă 2 notari și 2 perciunați. Acum își pot da sărutare frățescă unii altora.

La Viștea, oricât sau purtat ai noștri de brav, totuși n'au putut scoate biruitoare lista partidului. Toată puterea unui pământean a fost încredințată notarului din Viștea inf. I. Șandru prin glasul, căruia grăia însuși presid. alegerii pretorele Arpașului Botta. Din pricina unui așa mare abuz de putere, conducătorul nostru protop. Nicolau Borzea, care voia să aducă la cunoștința preștelui abuzurile, a fost scos între sulile jandarmilor din cancelaria comunală, unde se ținea alegerea, asemenea bravi preoți Pavel Borzea și Ioan Stanciu. Și acestea la ordinul notăreșelului Ioan Șandru, acest sbir închipuit și păcătos, care voia cu tot prețul să provoace vărsare de sânge, — ca astfel să se facă demn de satrapul comitatului. Această unealtă uitată de sine și de Dumnezeu, s'a purtat în modul cel mai infam și mai abuziv.

Alegătorii au fost adunați de jandarmi în curtea casei comunale și postați jandarmi la poartă, unde la oamenii noștri li să punea sulita în piept. La votare alegătorii trebuia să treacă prin o oada, în care era păcătosul notar din Viștea și cu notarul Leon Solomon din Drăguș, cari apoi luau ședulele de votare dela alegători și le puneau în mână pe ale lor, apoi li luau de mână în care era ședula și ca strâns în fiară li ducea până la urnă, unde le lua președintele ședula impusă de notari. Aceste unelte erau totdeauna și candidați.

Bărbații noștri de încredere n'au fost primiți, ci unealtă stăpânirei, notăreșelul Șandru a denunțat pe tatăl său, — crișmariul și neamurile lui, ba și de aceia cari nici nu erau de față.

După încheiere s'au prezentat toți preoții la președintele Botta și au cerut să ia la protocol toate abuzurile și mișeliile făcute de sbiri, dar nu a voit. Protopopul N. Borzea a adus la cunoștință, că notarul a făcut crima de abuz de putere, și cere să i-să ia aceasta la protocol, a fost respins.

Alegătorii cinșiți de acolo au hotărât să facă acțiune criminală în contra notarului Ioan Șandru, și credem că va avea rezultatul dorit, căci toate faptele nelegiuite să vor dovedi.

Un tablou trist și desgustător ne-au dat alegătorii din Viștea de sus. Deja Luni în preseara alegerii s'a dus la Viștea de sus, ceva Hág Franz ori Andrei, un șvab maghiarizat, veterinar în Arpașul de jos, a adunat cu primăria toți alegători țărani la cârciumă și s'a pus la beutură cu ei în rând. Au băut toată noaptea la rachiu, apoi cu ajutorul altora i-au pus în căruțe și au venit la Viștea de jos, — la alegere. Aici iar i-au dus la cârciumă și le-a dat vin cu rachiu de drojdii, ca să'i bată și mai bine la cap. Au plecat apoi beți tun la votizare. Nu știau amărăți săși spună nici numele, nici de unde sunt. Totuși cu ajutorul notăreșelului au votat — așa ca vai de ei. — După votare candidatul Hág iar le-a dat beutură și bani și apoi el s'a șters la Arpașul de jos.

Iată o alegere liberă și deamă! Iată purtare de funcționar public! Precum suntem informați și contra acestui funcționar să va face arătare criminală. Harnicul preot de acolo Ioan Banciu, într'atâta s'a scârbit de purtarea ticăloasă a alegătorilor din Viștea de sus, încât a plecat acasă, căci nu-

putea vedea. Și acum pe voi, cari vați vândut neamul pentru un porțion de rachiu, să vă duceți la biserică, unde e popă veterinarul, el să vă boteze și să vă îngroape. — Să vă fie rușine!

În fața unei atare mișelii adevărații Români s'au scârbit până în adâncul sufletului și voiau să tragă clopotele într'o dungă și numai vorba domoală a conducătorului i-a mai liniștit puțin, altfel se întâmpla morte. Să vede că aceasta au voit-o slugile fișpanului.

În Arpașul de jos, lucrurile au mers mai pe șleau, ca în alte locuri. Preoții și învățătorii erau înțeleși cu administrația, ca să iasă lista oficioasă cu orice preț. Zis și făcut. — Din câți fruntași îi avem în jurul acela s'au găsit foarte puțini, cari să țină piept cu mișeliile, ce se săvârșeau la lumina zilei. Conducătorul cercului Dr. Ioan Șenchea n'a putut duce la izbândă steagul partidului național, căci n'a avut cu cine

Aici preoții și alegătorii din Arpașul inferior au făcut pact cu fișpanul prin fișogăbirăul, că le lasă școala confesională și dă întregire la cei doi învățători, dintre cari unul, — sub cercetare — e chiar fiul preotului local Basiliu Vasu, care nici candidatura nu o-a primit. Cred oare, părintele Tandafir Dragomir și păr. Vasu — că promisiunea dată va fi împlinită? Noi nu credem, căci avem prea multe dovezi, că promisiunile făcute au rămas minciuni convenționale.

Lățindu-se vestea, care s'a și dovedit, că arpășeni, cari singuri hotărâsc sorți alegeri, au pactat — ceialaltii alegători s'au desgustat, — s'au demoralizat, și mulți nici n'au mai venit în zădar la alegere.

Times danaos et donna forrentes. Să vă aduceți aminte arpășenilor de vorbele acestea.

Să vedeau alegători bine pregătiți cu veninul alegerii aceștia — cu rachiu stăpânirei.

Despre celelalte alegeri mai pe larg vom aduce în numărul viitor.

* * *

Ce învățăminte tragem dela alegerile din 4 Novembre? Știind, că pricina căderii în toate cercurile au fost: înainte de toate terorizarea, apoi corupția nemai pomenită, sau cumpărarea sufletelor cu bani și mai ales cu beutură, mai departe slăbiciunea cărturarilor dela sate, cu deosebire a preoților, de dascalii nici nu mai pomenim, dacă mai punem și neîmplinirea întru toate a dorinței din partea unor conducători mai tineri și iarăși dacă mai luăm în socotință și mișeliile săvârșite cu privilegiul votărei, atunci avem icona fidelă a cauzelor, cari au pricinuit căderea noastră în toate cele 11 cercuri curat românești.

Din acestea să vede, că pe viitor numai așa vom putea duce la izbândă steagul partidului național, dacă înainte de toate vom avea conducători harnici, cari cu trup, cu suflet să lucre pentru ridicarea culturală morală și materială a poporului.

Mulți din fruntașii noștri se mul-

țămesc cu aceea, că sunt ieșiți din popor, sunt cunoscuți de oamenii din satul lor, și de cei din jur, dar ca să dea ceva povețe sătenilor, să lucre pentru înjgheizarea vreunei tovărășii, sau să se ocupe cu răspândirea cărților bune, foilor, broșurilor folositoare, cu de-acestea foarte puțini își bat capul să se ocupe.

După toate acestea putem zice că o dragoste adevărată, o alipire sinceră și o apropiere frățescă între conducătorii noștri și între popor sau între domni și țărani, numai atunci poate face într'adevăr, când cărturarii noștri dela oraș și dela sate vor desvolta o mai mare activitate pentru întărirea și bunăstarea economică și culturală a poporului.

Când fiecare intelectual va lucra ceva și pentru deșteptarea și adevărata cultivare a poporului, când mintea și inima țaranului și deci a alegătorului Oltean, vor fi curățite, luminate și încălzite și de dragostea arătată și în faptă a omului învățat, atunci vie o sută de pretori, vie mii de notari și chiar puștile jandarmilor să stea gata de atac, sau fie tot oltul plin de rachiu jidanului, o atunci nimic pe lumea asta nu-l va putea smulge pe țaranul român de pe olt dela conducătorul său.

Atunci și numai atunci vom putea spăla rușinea, ce-au adus-o pe capul nostru alegerile din 4 Noemvrie.

Vind mare au și alegătorii români, cari pentru rachiu și câteva coroane — și au vândut sufletul și neamul și s'au făcut soli străinilor și slujbașilor — veșnici dușmani ai lui, și s'au lăsat mânați la urnă de slujbași fără inimă ca vitele la ciurdă.

Mai are oare drept poporul să se plângă în contra nedreptăților și schingiurilor suferite dela sbirii puterii, când însuși el să face unealtă oarbă și fără conștiință a dușmanilor săi?

Nu!

Astfel de păcătoși rătăciți și-au mâncat dreptul, — ca țiganul biserică.

Urgia lui Dzeu și a neamului românesc să-i ajungă!

Societatea pentru fond de teatru român.

În zilele de 8 și 9 se va ținea la Caransebeș adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român, care după Asociațiune este cel mai înalt și mai însemnat așezământ cultural, ce-l avem Românii din Ardeal.

Societatea aceasta pe zi ce merge înaintează cu pași repezi în toate privințele, lucrând în tăcere cu multă prudență și mai ales voie de muncă la deșteptarea unui interes cât mai

mare în publicul românesc. Prin reprezentări teatrale, prin concerte artistice, conferințe despre teatrul dela noi, prin tipărirea unei reviste teatrale și alte broșuri de mare însemnătate, societatea pentru fond de teatru român a cuprins și cuprinde tot mai mult loc în sufletul intelectualului român.

Bărbații conducători ai acestei societăți își dau bine seama de folosul mare, ce-l poate aduce neamului românesc o mișcare teatrală sănătoasă, deaceia nu cruță nimic, nu lasă nici un prilej neîntrebuințat pentru răspândirea în cercuri cât mai largi a interesului față de teatrul român.

În timpul din urmă prin munca neobosită a câtorva bărbați destoinici societatea aceasta a luat un avânt din celea mai îmbucurătoare.

Cu deosebire secretarul literar al acestei societăți *Dr. Horia Petrea-Petrescu* a dezvoltat o muncă uriașă pentru deșteptarea interesului în pătura cultă, întemeind spre scopul acesta o revistă, care publică articoli foarte prețioși întru împrietinirea publicului cu piese bine lucrate, pe gustul și folosul poporului. A ținut apoi în diferite orașe românești, conferințe despre necesitatea de a arăta un mai viu interes față de teatrul nostru, care la alte neamuri, mai ales la Nemți aduce foloase atât clasei culte, cât și poporului. Făgăduințele, ce le-a făcut secretarul literar în nrul 1 al „Revistei Teatrale” le-a împlinit cu vârf. Revista a cucerit inimile tuturor dela început și azi se bucură de un număr foarte bogat de cetitori, deși poate nu toți o abonează.

În decursul anului 1913 s'au făcut 2 turnee artistice de câtră dnii: *Stefan Mărcuș*, *Ionel Crișan*, *Nicolae Băilă* și doara *Aurora de Barbu*, la stăruința și sub supravegherea Societății pentru fond de teatru român. Turneurile acestea s'au dovedit a fi mijloace foarte potrivite pentru dezvoltarea gustului artistic în publicul nostru.

Societatea dă și ajutoare în bani tinerilor, înzestrați dela natură cu înclinări spre arta muzicală, că să cerceteze școlile mari ale Apusului, unde să-și poată cultiva talentul până la gradul cel mai înalt posibil. — Astfel a împărțit 4 premii de câte 1200 cor. Totodată a dat un premiu de 1000 cor., pentru cea mai reușită operă românească, fie dramatică, fie muzicale. Dintre 6 piese teatrale și mai multe muzicale, cea mai bună a fost aflată piesa muzicală a dlui *Dr. Giulelu Șorban*, și a fost răsplătită cu suma de 300 coroane. Celelalte 700 coroane s'au dat pentru escelenta traducere a lui *Wilhelm Thell*, făcută de mult regretatul *Stefan O. Iosif*.

Tot cu ajutorul societății s'au scos și se scot în editura librăriei I. Ciurcu Brașov broșuri cu conținut dramatic, în scopul de a se răspândi piese bune în popor. În decursul anului 1913 au ieșit 9 broșuri de acestea.

S'a pus la cale scoaterea de sub tipar a vorbirilor, ce le-a ținut primul director al acestei societăți *Iosif Vulcan*, cari nu peste mult vor vedea lumina zilei, ca un prinos adus memoriei fostului ei director.

Societatea pentru fond de teatru român are și o avere foarte frumoasă, care în anul acesta a crescut cu suma de cor. 13,372.43. Toată averea face 566,340.36 coroane în hârtii de valoare și libele de depuneri ce să păstrează gratuit la institutul „Albina” din Brașov.

Biblioteca societății s'a sporit în decursul anului cu multe publicațiuni dăruite de „Academia Română” și de „Asociațiunea” în schimbul publicațiilor eșite în editura societății.

* * *

Acestea alcătuiesc munca desfășurată în anul 1912 de comitetul societății pentru fond de teatru român, o muncă care face cinste harnicilor conducători ai acestei societăți.

Deaceia în clipele sărbătorești, când membrii societății pentru fond de teatru român se adună în orașelul grănițerilor la Caransebeș, ca să ia în seamă cu multă bucurie activitatea săvârșită în anul acesta, ne asociem și noi bucuriei, de care vor fi pătrunse inimile tuturor, dorind acestei societăți un viitor strălucit și intruparea cât mai grabnică a gândului frumos de a înființa o trupă ambulată a societății pentru fond de teatru român.

Gândul și sufletul nostru e în mijlocul celor adunați.

Nrii 1904 și 1643—1913.

Concurs.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” publică concurs pentru următoarele burse pe anul școlar 1913/14:

1. Din *„Fundațiunea Teodor Sandul”* bursă anuală de K 400, pentru școlile speciale de industrie cum sunt: școlile de lemnărie și metalurgie din Arad, Cluj, Muraș Oșorheiu și Timișoara, școala pentru industria lemnului din Brașov sau școala de cerasnică din Zlatna sau școlile de țesătorie din Kismárk și Cîsnădie lângă Sibiu.

Dacă nu se vor găsi concurenți, cari urmează la asemenea școli, bursa se va da tinerilor cari urmează la vre-o școală inferioară de agricultură sau ramurile ei cum sunt: școlile din Lugoj, Sănmiclăușul mare, Șimleu și Mediaș, sau școala de grădinarit din Budapesta sau școala de vințelerit din Arad.

Bursierii din această fundațiune au să se oblige în scris, că după terminarea studiilor se vor stabili în Ungaria pe teritoriul locuit de Români, iar în caz contrar că, în curs de 15 ani după terminarea studiilor, vor înapoia „Asociațiunii” suma ce au primit-o ca bursă din „Fundațiunea Teodor Sandul.” Această obligațiune va fi semnată și de părinții sau tutorii bursierului.

2. Din *„Fundațiunea George Boeriu din Vad”* o bursă de K 200, pentru elevi de naționalitate română, înrudiți cu fondatorul, cari urmează la vreuna din școlile secundare din patrie; iar încât nu s'ar găsi astfel de petenți, se vor da 2 ajutoare de câte K 100 la 2 tineri, cari învață vre-o meserie, sunt înrudiți cu fondatorul.

Cererile pentru obținerea acestor burse se vor înainta Comitetului central al „Asociațiunii” în Sibiu (Nagyszeben), str. Șaguna Nr. 6 până la 25 Noemvrie n. a. c.

însoțite de următoarele acte: a.) certificat de botez; b.) certificat de studii în original sau copie legalizată; c.) certificat despre starea materială a lor și a părinților; d.) act prim care să se dovedească, eventual că sunt înrudiți cu fondatorul; e.) la bursa de sub 1. se cer dela concurenți și certificate de moralitate, de sănătate, despre praxa făcută, și că sunt primiți la vre-o școală de industrie sau agricultură.

Cererile întrate după terminul indicat nu se vor lua în considerare.

Sibiu, în 5 Nov. 1913.

Andrieu Bârsanu,
prezident.

Romul Simu,
p. secretar.

Convocare.

Despărțământul „Fogaraș” (Făgăraș) aparținător Reuniunii învățătorilor gr. cat. din Arhidieceză în senzul §. 21 din statute își va ținea adunarea de toamnă la 16 Noemvrie st. n. a. c. în comuna Herszény (Hârseni) la care avem onoare a invita P. T. membrii fondatori, ordinari precum și pe toți binevoitorii școliei.

PROGRAM:

1. Participare la serviciu divin la orele 8 a. m.
2. Asistare la prelegerile practice: a) dezvoltarea unei litere cu cl. I. b) „Venirea tătarilor” conversație în l. magh. (!) cu cl. V. și VI. ambele ținute de inv. local Toma-Bălan.
3. Deschiderea adunării și cetirea apelului nominal.
4. Alegerea comisiunilor pentru apărarea prelegerilor și a dizertațiilor, precum și pentru înscrierea de membrii noi.
5. Cetirea dizertației: „Greșeli în educația familiară prelucrată de inv. I. Netoșian.
6. Cetirea dizertației: „Reforme în școală” din partea inv. Andreiu Boeriu.
7. Câteva însemnări din trecutul și prezentul comunei Herszény (Hârseni).
8. Cetirea procesului verbal luat în adunarea de primăvară.
9. Raport despre adunarga generală a Reuniunii.
10. Raportul bibliotecarului.
11. Raportul comisiunilor esmise sub punct. 4.
12. Eventuale propuneri.
13. Satorirea locului pentru adunarea de primăvară.
14. Alegerea alor doi membrii verificatori.
15. Alegerea biroului pe un nou period.
16. Inchiderea ședinței.

V a d, la 2 Noemvrie 1913.

Octavian Popp
prezident.

Zaheiu Filip
notar.

DIN ROMÂNIA.

Deschiderea școliei practice de comerț, — 57 ani din viață ai d-lui Alfred Rietz, patronul comercianților. — Aniversare frumoasă.

În 1 Noemvrie a. c. se va deschide cursurile școliei practice de comerț pentru funcționarii comerciali.

Din prilejul acesta Societatea „Generală” a funcționarilor comerciali din România, — Secția centrală București, ne trimite spre publicare următorul:

A P E L !

Fraților Colegi! Școlile de adulți, școlile comerciale practice, altarele pe care le înălțasem altă dată întru luminarea clasei noastre, și care din diferite pricini au fost abandonate din cauza indiferenței generale se redeschid sub noi și valoroase auspicii, cu mai mulți sorți de izbândă și cu o temelie mai puternică.

Camera de comerț din București, consecventă desideratului exprimat în Congresul dela Iași, a hotărât deschiderea *Școlii Practice de Comerț*, pentru funcționarii comerciali, la 1 Noembrie a. c.

Cursurile acestei Școli sunt de 3 ani din care doi de învățământ comercial și unul preparator-normal. Cursul acestui an începe cu primul an de învățământ comercial.

Gestul marinos al negustorimei făcut în clipe atât de fericite pentru noi, de a se îngriji de educațiunea tineretului comercial, este pe deoparte aprobarea activității noastre culturale de mai bine de cincisprezece ani de activitate, care a marcat două etape luminoase a dezvoltării școlilor de adulți, iar pe de alta semnalul, că negoțul și mai cu seamă cerințele lui reclamă un corp funcționăresc cult și select.

Vechile noastre școli, cari renasc astăzi în bine organizată școală practică de comerț pentru funcționari, își vor regăsi desigur vechile lor simpatii printre amplexații din comerț.

Vă chemăm să veniți în număr cât mai mare la Școala anume făcută, pentru voi, să urmați cu sârguință cursurile, pentru ca ziua de mâine să vă găsească negustori sau funcționari destoinici, și cetățeni luminați.

Ioan Dimitriu   D. Niculescu
președinte.   secretar.

Ion Aldica dela Tohan
conzilier admin.

**

În anul acesta se împlinesc 57 ani dela nașterea neobositului muncitor, pentru

dezvoltarea și înaintarea comerțului a dlui Alfred Rietz.

Cu ocaziunea aceasta un stimător al activității dlui Rietz, membru al soc. „Generală”, dl Ioan Aldica Delatohan, trimite celui sărbătorit în numele personalului, următoarele felicitări călduroase:

Venerabilului nostru patron, Dlui *Alfred Rietz*, comerciant, proprietar, București.

Ziua de astăzi, este o zi sfântă pentru toți cari simt și au trăit în jurul Dvoastră.

Dvoastră care în lungul șir de ani ca un adevărat părinte al întregului personal de colaborare ați dat dovezi neperitoare, ca om, ca comerciant și ca părinte, îndrumându-i pe toți pe calea adevărului, cinstei și muncii.

Oare când nise prezintă ocaziunea mai fericită de a arăta mult stimatului și iubitului nostru patron, venerația, stima și dragostea ce o avem, decât în această zi sfântă pentru noi, ziua nașterii Dv.

Rugăm deci prinița cerească să vă hărăzească mulți ani și de aici înainte împreună cu mult onorata Dv. familie.

Dee Dumnezeu ca să vă țină mulți ani ca falnic stejar al comerțului Român.

Întreg personalul pătruns de cele mai calde și nețâmurite sentimente de grațitudine pentru iubitul său Patron, ma delegat pe mine a vă face aceste urări.

Să trăiți mulți ani, împreună cu mult venerabilul frate al Dv. dl Gustav Rietz, ca tovarăș de muncă, care deasemenea este fala comerțului Român.

NOUTĂȚI.

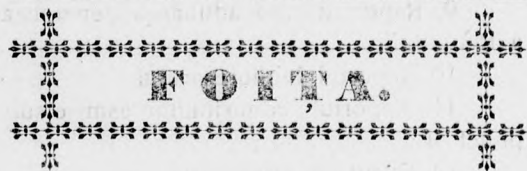
— **Cetiți raportul din fruntea foaiei.** Atragem atențiunea cetitorilor noștri să citească raportul nostru asupra alegerilor din comitatul Făgărașului, ca să cunoască fiecare Român ticăloșiile săvârșite de administrație cu prilejul acesta, să cunoască pe iuzii vânzătorii de neam și să-și îndoiească dragostea față de Românii cinstiți, cari neluând în socotință nici o piedecă și-au făcut datoria.

— **Nădejdi bune pentru biserica greco-cat.** În zilele acestea episcopul neobosit al Gherlei Vasile Hossu, a mers la Roma, între altele cu sarcina de a spune Papei năcazurile și suferințele, ce au să le tragă Românii pe urma înființării Vlădiciei de Haidudorog. Se vede, că Papa a ascultat plânsoarea Românilor și pentru-ca să fie convins pe deplin despre nenorocirea sufletelor aruncate pradă unguirilor a trimis pe un bărbat al său Eurigo Benedetti, care e un prieten bun al românilor, îndeosebi a bisericii gr-cat. românești. Harnicul profesor în drumul său a cercetat pe Vlădica dela Orade și așezămintele de acolo și are de gând să cerceteze și Blajul, cu toate școlile, ce le are.

— **Dela Asociațiune.** Comitetul central în ultima ședință ținută la 1 Noembrie a. c. a decis că revista „Transilvania” cu începerea de 1 Ianuarie 1914, să apară ca revistă lunară de popularizare a științelor și artelor. — Din donațiunea de 15 mii cor. a dlui Stroiescu se vor înființa 150 de biblioteci populare în despărțămintele Gherla, Maramurăș și în cele din comitatele Bihor și Sătmar. Bibliotecile de câte 100 volume se vor distribui în cursul lunii Decembrie a. c. — Conferențiarul cooperativ, dl Iancu a prezentat amănunțit și pomelnic program de lucru pentru viitoarea activitate ce o va desfășura în cadrele Asociațiunii. S'a apropiat înființarea noilor despărțăminte Ghurgiu, Ilia și Viștea și s'a decis înființarea altor două. — S'a stabilit programul „Bibliotecii populare a Asociațiunii” pe anul 1914, care de sigur va arăta un spor însemnat de abonați față de anul trecut.

— **Prințul Carol** al României în anul acesta împlinesc 20 ani de viață. Tânărul prinț e un voinic bine făcut, deștept și înțelegător al durerii poporului, deaceia multe nădejdi frumoase și-a pus țărâniea în viitoare domnie a micului Carol. Ani mulți și plini de fapte strălucite pentru cinstea țării și binele poporului, dorim și noi tinărului prinț.

— **Congres.** În zilele de 26 și 27

FOIA.

VITEJII NOȘTRI.

— Nuvelă din războiu. —

De I. Manițiu-Popa, inv.
(Urmare). (3)

... Pe când Niță îi spunea ăstea, Viorica sta cu capul plecat pe pieptul lui și gemând greu îi zice:

... Eu nu vreau, nu vreau să fiu a altuia; iar dacă nu te vei mai întoarce și îi fii mort, viu să te cauț, să-ți văz mormântul tău, să-ți plâng și să-ți ud cu lacrimi crucea dela capul tău. ... Sânt înaintea sf. biserici, și așa să-mi ajute! Și acum ia dela mine crucea asta, și să-ți fie de apărare — și-și deslegă crucea dela gât. Niță o sărută și ș'o pune la gatu-i. Apoi mai strânge încă odată la pieptu-i pe Vioarica, o sărută și ca cât bați în palme e în căruța, în care se suise și cei cetiți ca să-l petreacă până la gară.

Badea Ioan dă bice la cai, căruțul pleacă, roatele să învârtesc ca la mașină, cei rămași jos plâng, strigă, fac din pălării

și năfrămuțe semne de adio, iar cei din car cântau:

Frunză verde nucă amară
Nu mai plânge mândrișoară.
Frunză verde nucă arsă
Da te întoarce dragă acasă.
Și sapă'n vatra de foc
Și samănă bosoioac.
Busuioc de-o răsări
Să ști mândră co-i veni.
Iar de-o crește reschirat
Să ști mândro că-s pușcat.
Prin inimă și prin șale
Ș'am murit cu mare jale.
Ș'am murit p'un loc de grâu
Unde-i sânge până'n brâu.
— Iar' de-o crește ș'o n'flori
Să ști mândro co-i veni.
Intr'o zi colea pe sară
Plângând cu durere amară.

Carul abia se mai vede, însă vântul aducea îndărăpt sunetul cântecului jalnic.

La despărțirea dela gară badea Ioan i-a mai spus lui Niță numai atâta: nuți uita vorba românească; în timpul războiului e mai scump fierul decât aurul și nu fi fricos, că cel fricos umblă cu ghiata în sân și nu câștigă nimic. — Apoi s'a întors la căruț uitându-se după tren, care părea că-i duce inima din el.

Ajungând Niță la regiment a căpătat rangul de sergent. A doua zi a și plecat pe câmpul de resbel. De acolo scria acasă la ai lui, în fiecare săptămână.

A trecut apoi câteva săptămâni fără ca să mai scrie ceva, cuiva. Toți se întrebau ce va fi cu el. Să vorbea prin sat, că ai noștri au avut o luptă crâncenă cu dușmanul, și că ar fi căzut mulți. Dar că cine a căzut, nu se știa cu numele. De atunci părinți lui Niță și Viorica își făceau tot felul de planuri îngrijate. Erau tot cu inima înghețată... În sfârșit după mai multe săptămâni badea Ioan primește o scrisoare în care Niță scria așa:

„Cu ajutorul lui Dumnezeu o să ne vedem cât de curând. Am fost bolnav. Acum sunt mai bine. Nu credeam să ne mai întâlnim. Pe de Marți într'o săptămână trimiteți căruța la gară. Până atunci vă sărut cu drag fiul Dvoastră

N i ț ă .

Nu mai puteau de bucurie bătrânii. A chemat pe Viorica, a cetit și ea scrisoarea, dar ea nu știa ce avea căci, când a gătat-o, un fior i-a trecut prin trup. Băgase de seamă că scrisoarea nu e scrisă de mâna lui Niță. Și își făcea tot felul de închipiri, părea că lui Niță i-se întâmplase ceva. Presimțea că nu e bine cu el... Il aștepta cu dor. O săptămână îi părea un an. Nu știa ce să facă. Se punea se coasă, dar nu putea, și și când cosea cânta de jale:

Bădiță de jalea ta

Mă topesc ca cânepa.

Octombrie v. 1913 se va ținea la Craiova al VIII-lea Congres al Funcționarilor Comerciali din România. — Cu aceasta ocazie s'a dat reducere de 75 % pe C. F. R. Cărțile de legitimație se eliberează de către secretarul Societ. „Generală”, Str. Carol 19 București.

— **Incercare de a scăpa din temnița Gherlei.** Din vestita închisoare au încercat 5 întemnițați s'o ieie la sănătoasă. Patru au fost prinși îndată, iar al cincilea a răușit să sară în apa Someșului, dar sârmanul a fost văzut și venind jandarmii l-au prins și l-au dus înapoi.

— **Sburători îndrăsneți.** Cele mai primejdioase sboruri le fac sburătorii din Franța. Intre ei se disting mai ales doi inși: îndrăsnețul Pegoud, care se sloboade fără nici o frică cu capul în jos și altul Daucourt care trecând Budapesta și-a pus în gând să sboare deasupra unui pustiu mare din Azia, care n'a putut fi străbătut în întregime de nici o ființă omenească. Cel dintâi va face câteva sboruri îndrăsnețe și'n orașul Bucureștilor. Cinste prilej de bucurie pentru frații noștri de dincolo.

— **Holera în România.** De două zile nu sa mai ivit nici un caz nou de holera în țară. Dintre bolnavii vechi s'au însănătoșat 3, au murit 2 și au rămas 63.

— **Un român călător la America a fost pungășit.** Ziua la amiază mare Românul Ioan Stărc din Orăștie voia să miargă la America. Și-a făcut toate gata, s'a dus la gară împreună cu soră-sa și scoțându-și bilet s'a suit în tren. Dela Orăștie până la Piski a călătorit foarte vesel. Se dă însă jos se cantă în buzunare să vadă mai stau banii acolo. Când acolo nu află nimic. Se întoarce înapoi la Orăștie năcăjit și-i spune surorii sale, ce i-s'a întâmplat. Aceasta îi dă alți bani și-l trimite la tren să nu întârzie vaporul. Apoi se pune pe căutarea făpturii. Inștințează poliția și spunând acesteia, cu cine a călătorit, fratele său i-a găsit pe jefuitori în gară la Piski. Pungașii erau un săcniuc cu femeia sa, cari l-au jăfuit încă în gara dela

Orăștie și-au mărturisit, că ne având cu ce trăi au plecat în lume. Intâmplarea a dus cu sine să dea peste omul acel cu banii ispitori. Banii nu erau la ei, căci îi trimiseră îndată acasă la Sepsiszentgyörgy. Bună grijă are statul de nevoile poporului.

— **Focul grozav al alor 25 fântâni de petrol.** Duminecă s'a întâmplat la Moreni, în România un foc cum rar s'a mai văzut. O sondă (fântână izvorătoare de petrol), de ale Societății româno-americane, a luat foc. Focul s'a prins în curând și de alte sonde din jur, și în scurtă vreme 25 fântâni de petrol ardeau, umplând de fum negru și înecător toată valea, încât nici suflul de om nu se putea aținea pe aproape. Să crede că sunt și jertfe de vieți omenești, căci cei pe cari i-a cuprins cumva valul de fum printre sonde, cercând să impedeze focul, — s'au înecat negreșit acolo, neputând ajunge în curând la aer curat. Ci-că focul a pricinuit pagube de cel puțin două milioane!

ECONOMIE.

Povețe pentru sădirea pomilor altoiți și a pădureților.

Comitetul central al Reuniunii române de agricultură din Sibiu a tipărit niște povețe, pentru sădirea pomilor altoiți și a pădureților ce sunt bune pentru plugații, cari voesc să planteze pomii cu rost în grădina. — Aceste povețe sunt bune și folositoare și aduc cu timpul și un câștig sătenilor dela noi, cari le publicăm pe cum urmează:

Se apropie timpul, când bunul econom își procură și plantează sau pomi altoiți, formați gata, sau numai pădureți pentru a-și face școală de pomi, ca să-si crească însuși altoii de lipsă. (Ca să învețe și urmașii lui.)

Pentru ca plantațiunea să ne fie folositoare, nu e de ajuns să procurăm pomii dela cutare firmă mare, dar e nevoie să observăm la sosirea pa-

chetului, la despachetare, la îngrijirea altoilor sau pădureților până la plantare și la plantarea însăși următoarele reguli:

Indată ce suntem încunoștințați, că ne-a sosit la stație (gară) pachetul, cu pomi sau cu pădureți, numai decât să-l transportăm acasă și să nu-l lăsăm cu zilele în stație, de oarece atât frigul, cât și seceta (căldura), sunt stricicioase rădăcinilor.

Dacă pachetul e înghețat, să-l punem într'un loc scutit de frig, dar nu călduros, într-o cameră sau pivniță și să-l lăsăm acolo să se desghețe. După 4—6 zile putem să desfacem pachetul, și până la plantare să îngropăm pomii sau pădureții în pământ.

Dacă primăvara, desfăcând pachetul, aflăm că coaja altoiilor sau a pădureților e veștejită, sbârcită, în cazul acesta să tăiem capetele rădăcinilor mai groase și să punem altoii sau pădureții într'un ciubăr cu apă unde să stea 2 zile, prin ce își trag de nou apă și se înlătură sbârciturile coajei. Altoii încâtva veștejiți se mai pot pune în lungime într'un șanț, unde acoperindu-i cu pământ, îi udăm. După 3—4 zile îi scoatem din șanț și sau îl plantăm îndată, sau dacă nu-i putem planta, îi îngropăm așa, încât rădăcinile din trunchiu se ajungă cam 16—20 cmt. în pământ.

Lucrul de căpetenie la plantarea pomilor e ca groapa să fie destul de mare. Groapa să fie de 70—80 cm. adâncă și 100—220 cm. de largă. Groapa să se sape totdeauna cu vre-o câteva săptămânini înainte de plantare; dacă plantăm toamna, groapa se va face în luna August sau Septembrie; dacă plantăm numai primăvara, atunci groapa se face toamna sau în decursul iernii.

Când săpăm groapa, pământul cel bun de desupt, care e mai slab, îl a-

Bădiță de dorul tău
Mă topesc ca înu'n tău.

Intrând în foc, e rânduită chiar compania în care era Niță, ca să ia cu asalt coama unui deal. Dobeles și trâmbițele încep a suna — și pornesc înainte — puștile trăsesc de să cutremură pământul. Să reped românași noștri ca șoimi asupra dealului de unde veneau gloanțele ca ploaia. În urma lor, cădeau ficiori ca florile bătute de ghiață. Rândurile se răreau din ce să apropiau mai tare de colină. Ofițerii mai toți picase. Cei cari rămaseră erau răniți toți. Niță văzând asta se pune în frunte și strigă: Înainte băieți! înainte să răpunem pe dușman! Pune pușca la ochi, țânti trase și trânti un ofițer dușman.

Ei înaintau greu. Dușmanul nu să da, era mai număr și era și ascuns. Ai noștri să împușcau din ce în ce. Ajutorul cerut însă nu mai sosea, era cât pe aici să se retragă — când să zărise ajutoarele. Ai noștri capătă curaj un „ura” răsună din piepturile lor și cât bați din palmi iată-i la o sută de pași de dușman. Niță era peste tot încurajat, înbuna. Nu băga de seamă că o ureche i zdrobită de un glonț, pălăria aruncată de altul, mantaua ciuruită și în cizma îi forfotea sângele dela rana primită în piciorul drept.

„După mine băieți” — strigă el — și să aruncă înainte între dușman unde lovea de moarte. Care era înaintea lui cădea ca de fulger. Să lupta cu câte zece. Da cu sabia în stânga, da în dreapta — să făcea roată și pe toți îi ciopârtea. Să întâlnească cu un dușman cât un uriaș când voi ca să-l izbească, atunci sabia lui să izbește de a dușmanului și amândouă să rup. Ca vântul Niță să pleacă — smulge pușca dela unul din cei căzuți și străpunge pe uriaș, care să prăbuși — dar și Niță cade jos lovit în cap de pușca unui dușman.

Când s'a trezit era în spital cu capul mâna dreaptă și piciorul legat. Pe piept avea două medalii. Vru să se întoarcă dar, nu putu. Trupul era plin de junghiuri. Voi să-și miște piciorul simțea o durere de amețea. Mâna dreaptă îi era umflată; iar capul îi urla de i-să împainjenase ochii. Lângă el se afla o doamnă bună, care îl mângăia, îl întăria și îi povestea de Viorica pe care el în amorițea sa o tot pomenea. Ea era sora de caritate. Au venit apoi ofițeri regimentului, cari mai trăiau, l-au lăudat, iau spus cuvinte de bravura lui, iar generalul l'a sărutat pe frunte. În spital a stat două săptămâni; dar nu se vindecase decât urechea și mâna, după ce îi tăiasă trei degete. Cu piciorul o ducea greu. Medicii

iau spus că numai așa se va vindeca dacă îl va tăia, căci glonțul îi stricase osul. El nu s'a învoit. Să gândească la Viorica. Ce va zice ea? Când îl va vedea cu mâna mai tăiată, cu o jumătate de ureche și un picior. Ea îl va compătimi de milă, însă nu-l va mai iubi. Ea la care ținea mult să nu fie a lui, îi venea să moară. Mama, tata, părinții lui bătrâni, când îl vor vedea îi s'o rupe inima de durere. Mai bine ar fi vrut să moară decât să se lase să-i ciongărească tot trupul. S'a cerut dela medicii să-l lase așa acasă. Cătră seară îmbrăcat în uniformă nouă de gală, cu medaliile pe piept e dus și pus pe tren de doi soldați ce aveau să-l însoțească până acasă.

La despărțirea lui toți au plâns — și ofițeri și și soldații. Lacrimile tuturor erau lacrimi de frați, erau vărsate din adevărate inimi frățesti; cari știind că le varsă pentru cel mai viteaz soldat, fără a cărui dibăcie poate dușmanul ar fi tot unde a fost. Pare că cu lacrimile lor, petrec pe un frate ce nu îl vor mai vedea — îl petrec la mormânt. Toți îl sărutau, toți îl îmbrățișau. El bietul nu le putea mulțami, decât înainte dragii mei înainte; și dacă nu ne vom mai întâlni aici — ne întâlnim în cieriuri unde merg toate sufletele celor ce mor cu drag pentru neam și moșia strămoșească.

(Va urma).

runcăm la stânga gropii. Dacă am săpat groapa, o umplem 2/2 părți cu pământ bun, care a fost deasupra și îl adunăm la mijloc, făcând un mușuroiu. Aceasta e de lipsă ca pământul să se așeze până la plantare și înainte de plantare, iar nu după plantare.

Înainte de a planta batem parul la distanță de o palmă dela mijlocul groapei, după aceea întocmim mușuroiul și plantăm pomul.

Pentru plantat pregătim pomul în modul următor:

Cu un cașit bine ascuțit sau cu foarfeci bune tăiem din rădăcini atât cât e neapărat de lipsă, ca să nu fim împedeceți la așezarea lor și la plantare. Rădăcinile stricate se taie de tot iar cele vătămate deasupra vătămăturii. Tăietura să fie tot deauna cătră pământ pentru a să vindeca mai ușor. După aceea așezăm pomii 2—3 oare cu rădăcina într'un vas cu ciuruleală făcută din lut (pământ galbin), balegă de vită și apă. Pentru plantare luăm pomul din ciurueala aceasta.

La plantare așezăm pomul lângă par pe mușuroiul din mijlocul groapei, având grijă să nu-l punem mai adânc decât a stat în școala de pomi, ci mai bine ceva mai sus, căci cu pământul se mai așează. Până unde a stat în pământ în școală se cunoaște după colorarea coajei. Rădăcinile le așezăm cu grije pe mușuroiu și apoi cu mâna punem pământ bun și fin pe rădăcini și între ele, îndesând bine pământul cu mâna, și pe dedesubtul rădăcinilor ca să nu rămână spațuri goale. Dacă am acoperit rădăcinile cu cel puțin 5 cm. pământ atunci putem îndesa pământul, călcându-l cu piciorul, începând dela marginea groapei și mergând spre mijloc. Peste pământul acesta putem pune un strat de gunoiu de 10 cm. grosime, care nu numai că îmbunătățește pământul și dă diferite materii de nutreământ pomului, dar totodată îl apără și contra pericolului de a se usca, păstrând umezeala. Dacă plantația se face primăvara, îl udăm după aceea cu 3—4 dozițe de apă și apoi umplem groapa de tot cu pământul care ar mai fi lângă groapă, făcând în jurul pomului o albie din pământ.

Terminând plantarea, legăm pomul de parul bătut mai înainte. Parul să ajungă numai până sub coroană, iar vârful parului se rotunzește pentru a nu vătăma pomul. Pentru legat putem întrebuița paie sau nuiele de răchită. Pomul să leagă sub coroană și la mijloc, legătură să aibă forma unui ∞ culcat, adică să fie trasă și între pom și par ca să nu fie prea strânsă, ca pomul să se poată așeza cu pământul.

Pomii plantați să se taie, la meri și peri mlădița să rămână de 70—80 cm. de lungă, la vișini, cireși, caiș, perseci rămân 5—6 ociuri, la pruni ceva mai mult.

Nuci nu se taie.

Dacă plantarea pomilor s'a făcut toamna, atunci se taie numai în primăvara următoare.

În caz de secetă pomii trebuiesc udați. E bine să acoperim albia făcută în jurul lor ca un gunoiu păios pentru a păstra umezeala din pământ.

Pădureții să plantează primăvara în școala de altoiu. Pentru școala de altoit să se aleagă un loc plan (oblu) și deschis, unde umblarea aerului și a soarelui nu e îmedecată de ziduri pomi etc. Pământul se desfunde toamna sau iarna la 60 cm. adâncime. Primăvara plantăm pădureții, luând distanța rândurilor de 80 cm., iar în rând 40—50 cm. Pădureți din rândul al doilea să cază la mijlocul pădureților din rândul întâiu, cei din rândul al treilea în direcția celor din rândul întâiu. Prin împărțirea aceasta, razele soarelui, pot străbate și aerul, și căldura pot circula mai ușor.

Pădureții pentru plantare îi pregătim în modul următor: Rădăcinile vătămate sau stricate le depărtăm, rădăcina principală o scurtăm pe jumătate din lungime, celelalte, numai puțin, mlădițele de pe pădureți le curățim până la 30 cm. înălțime, ce e mai sus se scurtează la 40 cm. lungime. După aceasta așezăm rădăcinile pădureților în ciurueală făcută din lut, balegă de vită și apă, și din aceasta îi plantăm, udându-i bine cu apă.

Pentruca pădureți să fie puși în rând, e bine a se folosi o sfoară împărțită și lângă aceasta să așezăm pădureții în groapă.

Îngrijirea mai departe a pădureților constă în aceea, ca pământul să fie curățit de buruieni și în cas de secetă, dacă e posibil, să-i udăm,

LEON TOLSTOL

Cadavrul viu.

— Dramă în douăsprăzece tablouri. —

Traducerea de: Valeriu Crișianu.

(Urmare)

Ana Dmitrijevna: Liza, scumpa mea, d-ta ești o femeie bună și cuminte și dacă îl iubești sincer, atunci prețuești mai mult norocul lui decât pe al d-tale. Și dacă asta îi așa, atunci desigur nu vrei ca acum să te legi pe d-ta, ca mai târziu, să-ți pară rău, deși poate n'ai zice nici un cuvânt rău.

Liza: Știu, că nici când n'ar face aluzie. Adese m'am cugetat și eu la asta și adese mi-am pus și eu mie însumi aceste întrebări. I-am zis: Rămânem prietini, dar așa să grijești, ca viața mea murdară, să nu-ți păteze viața ta curată. Dar n'a voit să știe nimic de asta.

Ana Dmitrijevna: Și acum tot vederea acelea le are.

Liza: Te rog capacitează-l d-ta, să nu să lege de mine. Eu mă învoesc la asta. Îl iubesc atât de mult, încât soarta lui e mai de mare însemnătate pentru mine decât a mea. Te rog fă asta pentru mine și nu te supăra. Amândouă îl vom iubi și ne vom interesa tot numai de soarta lui.

Ana Dmitrijevna: Da da... Deja te iubesc și pe d-ta (o sărută, Liza plânge). Și totuși... și totuși... teribil! Pentru ce nu te-a iubit pe d-ta înainte de-a te mărita.

Liza: Mi-a spus, că și atunci m'a iubit, dar n'a voit ca norocul lui, să fie pie-deca fericirii altui om.

Ana Dmitrijevna: Ah, ce rău! Dar totuși... Să ne iubim una pe alta și D-zeu ne va ajuta, ca toate lucrurile, să se întoarcă spre bine.

SCENA VI.

Karenin (intră): Scumpa mea mamă. Tot ce ați vorbit am auzit. Știu, că o iubești. Am știut, că nu va fi altcum. Toate să vor întoarce spre bine.

Liza: A auzit totul... cât e de rău pentru mine! Mai bine n'ași fi zis nimica...

Ana Dmitrijevna: În fine încă n'am hotărât nimica. Numai atâta zic, că dacă n'ar fi împrejurările acestea secundare, ma'și bucura... (O sărută pe Liza).

Karenin: Mamă, rămâi în convingerea aceasta.

Cortina.

Tabloul al șasălea.

(O odaie cu o mobiliatură săracioasă: un pat, o masă de scris, o canapea. Fedja stă singur lângă masa de scris. Cineva bate la ușe).

SCENA I.

Masa (strigă de afară: Pentru ce ai încuiat ușa, Fedor Wassilievici? Deschide odată, Fedja!

Fedja (deschide ușa): Ce bine ai făcut, că ai venit. Imi era foarte urât.

Masa: Pentru ce n'ai venit la noi? Așa să vede, că iar te ai apucat de beut. Tu, tu... Și mi-ai fost promis, că te lași de beție.

Fedja: Ce mai și vorbești, doar ști că n'am bani.

Masa: Atunci de ce m'am amoretat de tine?

Masa: Ce mai tot atâta — Masa! Masa! Dacă m'ai iubi într'adevăr, ai ti lăsat demult pe soția ta. Doar și ei asta o vreau. Totdeauna zici, că n'o iubești și totuși atâta te tot cugeți la ia. Așa să pare că nu vrei.

Fedja: Știi foarte bine că pentru ce nu vreau.

Masa: A, este-a numai mofturi. Oamenii au drept, dacă să numesc guralivi.

Fedja: Ce să-ți răspund? Să-ți zic, că mă doare, celea ce le zici? Asta trăbue să o știi...

Masa: Eu nu simt nimica...

Fedja: Știi foarte bine, că eu pe lumea aceasta mă bucur numai de iubirea ta.

Masa: Iubirea mea e în rând, — dar tu nu mă iubești.

Fedja: Nu e nevoe, ca mai întâi, să argumentezi contrarul. N'are nici un rost, doar știi foarte bine, cum stă lucrul.

Masa: Pentru ce mă năcăjești, Fedja?

Fedja: Ce? — Eu te năcăjesc?

Masa (plânge): Nu ești un om bun!

Fedja (să scoală și o îmbrățișeasă): Pentru-ce plângi? Nu mai plânge... Trebue să trăim, nu să ne văietăm! Și chiar tu scumpa mea, ai mai puține motive, ca să plângi.

Masa: Mă iubești?

Fedja: Pe cine alta aș iubi, dacă nu pe tine?

Masa: Pe nime, numai pe mine... Cetește-mi, ce ai scris?

Fedja: Te-ar plictisi.

Masa: Dacă ai scris-o tu, mă interesează și pe mine.

Fedja: Ascultă! (cetește) Toamna târziu m'am înțeles cu un prietin, că ne întâlnim pe Muriyin. Acesta e o insulă mai mare, cu mai multe peninzule. Era o zi călduroasă, posomorâtă și liniștită, negura...

(Va urma).

CĂRȚI, FOI și REVISTE.

A apărut »Revista Teatrală« Anul I. Noembrie — Decembrie 1913 Nr. 6. cu următorul cuprins: Convocare la adun. gen. din Caransebeș. — Conducerea societății. — Raportul gen. al comitetului. — Raportul casierului. Raportul secretarului literar. — Raport scris de secr. lit. în Mai 1912. Voicii de presă privitoare la revistă. — Anuarele societății. — Din activitatea str. date statistice (de N. P.-P.) — Cele 2 procese verbale ale adun. gen. din Brașov 1912. — Consemnarea membrilor str. — Chestionar pentru diletanții noștri. — Ce publică revista bucuroși? — Concursuri. — Adunările generale, dela înființarea până acum. — Tabla de materii pentru anul I al »Revistei teatrale«. Redacția și administrația: Dr. Horia Petra-Petrescu, Brașov (Brassó), Str. Castelului 70—72. Membrii ordinari, pe viață și fondatori, cari și-au plătit taxele primesc »Revista teatrală« gratuit. Astfel, în abonament, costă 3 cor. pe an, 1.50 pe 1/2 an. (4 lei România). Abonamentele se plătesc înainte. Reclame pe pe paginile copertei sunt foarte binevenite. Astfel se sprijinește societatea noastră. Numărul 50 bani.

Știi românește? — Sub titlul acesta s'a tipărit în abundenta »Biblioteca pentru toți« — No. 344 mult instructiva lucrare a d-lui Ioan Gorun. Ea cuprinde »Câteva observări asupra limbii, cum se scrie în vremea de față«.

Serisă în mod spiritual și clar, cum scrie în genere d. Gorun, lucrarea ar fi de o reală utilitate, dacă ar fi cetită și meditată în cercuri cât mai mari largi începând chiar cu cele publiciste, gazetărești, profesionale și școlare.

O reacțiune în contra, veghiențelor stilistice și lidguistice e absolut trebuincioasă. Scrierea d-lui Gorun, popularizată cu ajutorul editurii Alcalay — singurara care a rezistat tuturor obstracolelor și intemperțiilor — e menită a produce o asemenea reacțiune, pentru stărpirea unor ciudate abateri literarol-gramaticale cari au pătruns în publicistică, ba chiar și în literatura curentă Prețul 30 bani.

De vânzare la toate librăriile din țară.

A apărut nrul 11 din »Cuvântul Adevărului« revista Mănăstirii Pristopolului, u. p. Hátszeg, cu următorul cuprins: Biruința crucii. P. Leon I. Manu. Predică pe Dumineca XX. după Rusalii Predică pe Dumineca XXI. după Rusalii Predică pe Dumineca XXII după Rusalii Predică pe Dumineca XXIII. după Rusalii. Sărbătoarea Arhistratigilor Mihail și Gavril. Dr Victor Bojor-Predică pe Dumineca XXIV. după Rusalii. Rubrica pastorală. Cronică. Poșta redacției.

A apărut »Foata Școlastică« revistă pedagogică, din Blaj Nr. 17. 1 Noembrie-1913. Anul XV cu următorul cuprins: Redacția: Înainte de adunarea generală. Biroul central: Raportul general pe anul 1912/13. — Raportul bibliotecarului pe anul 1912/13.

Editor-proprietar și redactor responsabil: CONSTANTIN POPP.

La tipografia noastră se află de vânzare următoarea:

Cultivarea viei și manauarea vinului și morburile și vindecarea lor, de Danil D. Graur, învățator și propr. de vii, absl. de cursul de vierit din Bihardioszeg și cursul de pivnițarit din Budafok. Carte aprob. și revăzută de ministrul reg. ung. de agricultură. Prețul 2 cor. + porto.

Logodna dela Sfântu Ion, dramă poporală în 4 acte de Augustin Szilagyi, prețul 1 cor. 20 b., + porto.

Țiganul la peșit, comedie poporală într'un act în versuri hazlie, de Emanoil Corfariu cantor. Prețul 16 fill.

Țiganul la popit, piesă teatrală în trei acte în versuri și hazlie, de Em. Corfariu cantor. Prețul 50 fileri. Cine voiește să rădă și când este supărat, să cumpere aceste 2 broșuri. Bani să primesc și în mărci postale, plus 5 fill. porto postal.

Căntece din vremea veche, culese de Gh. Tulbure Editura tipografiei C. Popp, Făgăraș. Prețul 40 fill.

AVIZ. Aduc la cunoștința On. public din loc și dela sate, precum și mușterilor mei, că **am deschis din nou în piața lemnelor**, (casele lui I. Peia) din nou edificate

măcelaria lui STEINER,

unde se vîa vinde toffelul de carne cu prețurile cele mai ieftine. Rog On. public de o cercetare număroase, cu stimă **Steiner S.** măcelariu.

Birou de informații și agentură.

Cunoscând multele lipsuri ate publicului român dela orașe și din provincie **am deschis în Budapesta, II. Margit körut Nr. 11. un**

Birou de informații și Agentură românească

unde dau ori-ce informații în ori-ce cauză, ce să ține de Budapesta. Exoperez rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către ori-care ministru, la Curie, ori la alte oficii. In cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi, exoperez rezolvarea pașapoartelor înaintate la ministru în cel mai scurt timp posibil etc.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate plătibile în 5—6 ani cu prețuri ieftine, ori ce sistem de **motoare cu benzină ori cu ulei brut sau cu gaz.** Totfelul de mașini de trierat, de imblătit, pluguri, toffelul de mori cu petri fine și cu motoare trainice Totfelul de **automobile pompe și ferestreie**, precum și alte recvizite economice. — Toate aceste vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumpărate dela cele mai vestite fabrici de primul rang și din mâna primă, — și nu dela agenturi jidovești. — Zilnic primesc plângeri dela țărani români, cari cumpărând mașini dela agenți, au fost înșelați, căci neștiind țărani români unguerește, au iscalit contracte și vecele a căror conținut nu l'au cunoscut. — Tinta mea este, ca să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile străinilor și să-l scap de procese. — Il sfătuiesc pe fiecare român, care dorește a cumpăra ceva mașinării să-mi scrie deadreptul mie ca să merg la dinșii, sau să veniți la mine, ca să mergem la dinșii să ne înțelegem. Iară de agenții jidovi să se ferească ca de foc și să-i scoată afară din casele lor.

Exoperez dela băncile mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare de 20, 25 și 30 ani cu procente mici și mijlocesc vânzări și cumpărări de moșii și păduri mari pentru exploatare. — **Cumpăr:** grâu, sęcara, cucuruz, ovăs și vite cornute boi vaci, oi și porci. — Totfelul de **poame și uscate, legume ș. a**

Caut agenți români pentru părțile locuite de români.

Pentru serviciul meu competița a se plăti o taxă după învoială.

L. OLARIU, BUDAPEST (în Buda lângă Margithid). II, Margit körut 11.

In atențiunea publicului!

Strămutare de local.

Subsemnatul aduc la cunoștința m. Onor. public și clientelei mele, că **m'am mutat** lângă locuința dlui dr. Titu Perția medic, cu

Institutul Tipografic, cu redacția și administ. foaiei »Olteanul«,

în strada Csáky sub nr. 3. unde să primesc toffelul de afaceri pentru administrarea foaiei și toffelul de comande de lucrări tipografice de ori și ce natură.

Rog On. public de a mă onora cu prețuitele comande și în ocalul nou, și a-mi da binevoitorul sprijin, sunt

cu distinsă stimă

CONSTANTIN POPP.

Anunțuri și Reclame

se primesc cu prețuri ieftine la administrația foaiei »Olteanul« în Făgăraș, ulița Csáky Nr. 3., precum și ori și ce tipărituri cu prețurile cele mai ieftine.

La tipografie se află gata tipărituri oficioase pentru ambele confesiuni și de școală. Protocele pentru bănci de cassă și altele.

Zarafia Dumitru Pop (Dejenariu) compatriotului nostru oltean a d-lui din Brașov, strada Hirscher (teatru)

o recomandăm tuturor acelora cari merg sau să reântore din România.

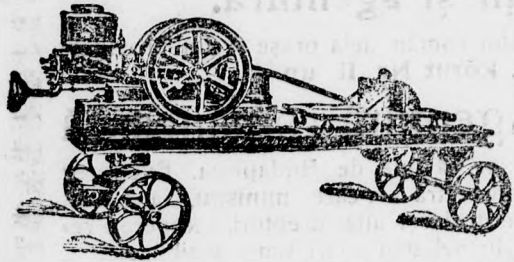
In atențiunea tăetorilor și-a comersanților de lemne!

Inainte de a-ți prevedea atelierul
cu motor, nu întârzia a cere preș-
curentul nostru ilustrat cu

fireze și bârzi cu motorul
original american

WATERLOO

despre cari e știut în general, că s'au
dovedit pretutindenea de celea mai bune

Se poate afla nu-
mai la societatea
comandită: **DÉNES B.**
BUDAPEST, V., Lipót-Körút 15.
Coală de pret și deslușiri gratuite.

„Olteanul“, foaia săptămânală
socială, culturală și economică să află de
vânzare la tutungeria Gh. A. Du-
șescu, București, Calea Victoriei 113.
vis-à-vis de pi'oa Amsei).

Se află de vânzare la tip. C. Popp,
Statutul pentru folosirea și mani-
pulara padurilor. Prețul 5 cor.

Avis fraților români!

Am onoare a-mi recomanda tuturor aceloră cari vin la Brașov,
sau voese a trece în Regatul român se nu uite a cerceta

Restaurantul românesc Nr. 5, al D-lui STEFAN SUCIU,

care vă oferă mâncări gustoase, beuturi bune și curate, pe lângă
prețuri modeste și serviciu prompt, precum și odăi pentru călători.

Nenumăratele boale provin din

STOMACUL STRICAT

Totdeauna trebuie să ne străduim, ca pofta de mân-
care și mistuirea să fie în armonie bună.

Balsamul universal a lui GYARMATI e un
mijloc casnic de o influ-
ință admirabilă, are un gust plăcut și folosindu-se cu o lingu-
riță de caiea la curățirea stomacului și a intestinelor, are un
efect nesticăcios.

Balsamul universal alui Gyarmati e escelent
pentru aștarea poftei de
mâncare, contra mirosului de gură, umflăturii de sto-
mac, colică, sgârciurilor la boale de mașe și de ficat.

— Una sticlă de probă 1 cor. —

12 sticle numai 5 cor, libere de porto.

Se poate comanda de-adreptul la unicul fabricant:
GYARMATI EMIL la farmacia orașului în Baja.

Balsamul apotecarului A. Thierry

este neintrecut în efect la boalele de plumâni
și piept, alina cătarni și curmă durerile cauzate
de tusa. Curmă aprinderi de gât, răgușeli și dureri de
grumazi și ferbințeli. Cu deosebire e bun contra sgâr-
ciurilor de stomac și colică. Vindecă vâna de aur și cu-
rațește rinichii, dă apetit, și ajută la mistuire. S'a do-
vedit de leac exelent la dureri de dinți, la dinți gâ-
noși, la mirosul gurei folosită ca apă de dinți întă-
rește ginjiile și gura, încetează mirosul obvenit din sto-
mac în gură. Mijloc vindecător și sigur contra limbrici-
lor. Vindecă totfelul de rane, orbaș, beșici provenite
din ferbințeală, umflături, negei, ursură, membre în-
ghețate, în aontra durerilor de urechi e un leac ne-
prețuit. — Să fie la îndemână în fiecare casă, la cazuri
obvenite, mai ales la influență, coleră și alte boale.

Să scriem la:

THIERRY A. „Öranyal gyógyszertára“ Pregrada
(lângă Rohitsch-Sauerbrunn).

12 sticle mici sau 6 duble, ori 1 specială mare 5.60 K.
La comande mai mari se dă rabat cuvenit.

Singură și veritabilă ALIFIA CENTIFOLIA a lui A. THIERRY

Oprește și încetează veninarea sângelui. Face superflue orice
operație. Folosește femeilor lăptătoare, ajutată pornirea lapte-
lui, nu să întărește pieptul. Orbașul de piept (foc vin), folo-
sește la orice rani vechite, rani deschise la picioare umflata. la
caries, rani venite pin lovituri, tăieturi, im-
pușcături, strivituri, împunsături, zdrobituri,
să folosește pentru îndepărtarea corpurilor
streine de e. farduri de lemn, spin, sticlă,
alice, năsip, prav, etc. la crește: e din corp, la
cobunculus, neoplasme, chiar și contra racu-
lui, vermi, putreziciune, rosături, beșici, ori-
ce arsături, rane ivite prin lungi zăcere a
bolnavului, la buboale, curgere de urechi,
precum și la copii mici contra opărălei etc.

Are putere vindecătoare și sigură.

2 burcane costă cor. 3.60 f. se trimite cu ramburs (Nachname).

Se capătă la: Farmacia Török József, în Budapesta precum și
la mai multe farmacii din țară. In mare (engro) la Thalmayer
și Seitz, la succesorii Kochmeister și la drogeria Fraților
Radonovits în Budapesta. Unde nu să afla depou, să se co-
mande de adreptul dela farmacia

THIERRY A. Öranyal-gyógyszertára Pregrada
(lângă Rohitsch-Sauerbrunn.)

COMPAGNIE GENERALE TRANSATLANTIQUE.

Linia franceasă

Linie accelerată de vapoară regulat și directă

Havre-Newyork

și

KANADA

Via Basel (Schweitz) Paris.

Telegramm-adresse: TRANSAT Budapest.

Biroul: Budapesta, VII. Piața Baross nr. 15.

Telefen: József 14-97.

OSPĂTĂRIE NAȚIONALĂ, BUCUREȘTI.

Strada Academiei Nr. 21, aproape de Bulevardul Carol.

I să recomandă tuturor pasagerilor și es-
cursiuniștilor din țară, cei-ce vizitează capitala
București a cerceta în strada Academiei nr. 21

„Ospătăria Enache“

a compatriotului nostru Oltean, aranjată din nou
cu tot confortul, două sale și o curte pațioasă,
unde să poate căpăta cea mai bună și aleasă

BUCĂTĂRIE NAȚIONALĂ.

Diferite Vinuri indigene și streine.
Bere bună de Bragadiru.

Diferite beuturi igienice și țuică curată.

Serviciu culant. Prețuri moderate.

Cu stimă

GHEORGE CISMAȘIU

Ospătăria Națională, București.